

žetva

izmislili su pakao

dušan kopčalić

Stari Mit je nešto slutio osjećajući kako mu vetar upliće i raspliće sedu i dugu kosu. Bio je hladan. Očekivao je svaki novi nalet vetra i osluškivao kako jedva čujno svira na njegovoj harfi. Držao ju je između kolena čučnuvši daleko od ugla. Levo i desno od njega gubio se u noćnoj perspektivi beskrajn fablički zid. Mit je bio okrenut svetiljci, njegovo je lice bilo bledo. Oči mu nisu svetlele nikakvim sjajem iako je nekud uporno gledao. Ličio je na đavola koji se izgubio u vremenu, koji se izgubio u jedno jesenje večer i prepustio glavu vetru i zvezdama. Stari Mit odavno već nije čuo ničije korake. Niko nije prolazio ulicom. Ono što je slušao bili su vetar i njegova harfa. S vremena na vreme dodirivao je, svojim jedva primetno pokretljivim prstima, žice na harfi. Negde se ulica završavala jednim osvetljenim prozorom. Mit je sasvim dobro znao da je to prozor kafane u kojoj je svirao stari violonista Jov. „Rasprodaju sami sebe — mislio je Mit — i nikad neće čuti muziku vetra, jeseni i suvog lišća, muziku iz koje se cedi grožđe i miris bresaka“.

Zaista vetar je udario u žice i stari Mit naslonio je uho na svoju harfu. Između žica se isplitalo suvo lišće, pucketalo je, lomilo se i padalo kraj Mitovih kolena na trotoar. U kanalu prekoputa šumela je prljava voda i on se sa njom već odavno sprijateljio. Mit je pritisnuo uho još više uz harfu i sasvim zatvorio oči. Sada je razgovetno čuo preplitanje zvukova koji su se mešali i snažno potiskivali svaku stvarnost. Neka seta kotrljala se u obliku suze niz slučajni mol koji se ponovo pretvarao u bezglasni vetar i nestajao sa njim. Osećao je kako i sam postaje vetar i juri po trotoaru, pa se iznenada diže visoko iznad svih dimnjaka i lebdi neko vreme između dimnjaka i zvezda da bi se spustio nekim novim akordom ponovo kraj zida. Osećao je da zvezde, on, i čudni zvuci sa harfe čine jedan trougao u beskonačnom, čiji je sadržaj i smisao izražavao splet tih nekoliko žica.

I tada se odjednom kroz tu muziku provukli nečiji udvojeni koraci. Mit je znao da neko nailazi ali se nije ni pokrenuo. Koraci su dolazili sa one strane gde je još uvek u jednom prozoru bilo svetla. Još više je skupio kolena i raširio zenice. Koraci su se sada čuli sasvim blizu. Mit je video dve prilike koje nisu žurile. Jednu od njih je prepoznao, bila je to Lis koja je često prolazila noću kraj njega. I nju je katkad unosio u vetrovu muziku. Drugog nije poznavao niti mu je video ikad lice.

— To je Mit, starac Mit. — reče Lis.

— Šta on tu radi?

— Ne znam, ali se uvek plašim kad prolazim kraj njega.

— Plašiš se njega?

— Da, i mnogo sam radoznala zašto je uvek tu.

— Hoćeš da ga pitam?

— Hoću, pitaj.

— Hej, starče, šta tu radiš?

Mit je ćutao i gledao mimo njih. Izgledalo je kao da nije ništa čuo.

— Šta radiš tu?! — razdera se.

Mit je ćutao. Njegove su oči i dalje bile okrenute nekud. Nije nijednom trepnuo.

— Lis, ovaj je čovek gluv.

— Ne, nije, nije gluv.

— Otkada ti to znaš.

— Znam. Nije gluv.

— Onda je pijan!

— Nije ni pijan, on iz pakosti neće da odgovori.

— A da li on nas vidi, da nije slep?

— Nije.

— Ha, takol! — razdera se polupijan glasom — šta radiš tu Matori?!

— Slušam muziku. — Mit jedva pomeri svoje usne i nastavi da čuti. Oko njih je vetar lelujao suvo kestenovo lišće.

— Pa on je lud, — reče — to je pravi ludak!

— Tako izgleda. — reče Lis svojim uniformnim i sanjivim glasom. Njoj je vetar mrsio kosu i ona je zevajući sklanjala pramenove sa očiju.

— Hej, stari, sviraj nešto, hajde da čujemo!

Mit ga je pogledao pravo u oči.

— Sviraju zvezde i vetar.

— Pa on je više lud nego što sam to i mislio!

Mit spusti obe ruke kraj sebe na trotoar i iznenada zapita:

— Kako ti je ime stranče?

— Ad.

— Ad?!

— Da, Ad.

— Ad, Ad, Ad... — ponavljao je Mit poluglasno.

Malo se stresao i pogledao gore. Vetar je i dalje dizao lišće visoko i ono je letelo iznad krovova i između dimnjaka.

— Hajdemo — reče Lis uplašeno — hajdemo ostavi starca.

— Ne, neću ga ostaviti, hoću da svira. Sviraj, hajde sviraj!

Mit ga je i dalje gledao pravo u oči. Ad se uplašio ali je rešio da bude uporan.

— Sviraj.

— Neću da sviram, sviraju zvezde i vetar.

— Nećeš?!

— Neću.

— Zaista nećeš?

— Neću đavole, neću.

Ad se naljutio. On iz sve snage udari nogom harfu. Ona je izletela starcu iz ruku. Zazvečala i pomešala čujno zvuke sa vetrom i mrakom. Pala je u kanal. Mit je čuo kako na njoj pucaju žice. Kidala se jedna po jedna. Otvorio je usta da nešto kaže i nije se pomerao sa svog mesta. Usta su mu ostala otvorena i nije ništa rekao.

— Hajdemo Lis.

Lis je gledala u trotoar. Više nije sklanjala pramenove kose sa lica i vetar se slobodno igrao sa njima. Ona, ćuteći, pođe za Adom.

Mit je čuo kako se Ad, udaljujući se, smeje.

Kada je ustao ličio je na senku čija se kosa gubi ka nebu. U koljenima je osetio kratak bol. Harfa nije bila više tu i nije imao čime da se pridrž. Ipak je ustao i, teturajući se, spustio u kanal. Zagazio je u blato. Osetio ga je kako se uvlači u cipele i ljigavo nastanjuje u njima. Nije mogao da vidi harfu jer je bila noć ali ju je osećao. Nasumece je pošao tamo gde mu se čin'lo da je. Zavlačio je ruke do laktova u prljavu vodu. Znao je dobro da je potonula i zato je vukao šake po dnu, posrtao je i uspravljao se. I najzad, napipao ju je. Uplela mu se žicama oko ruke. Pokušao je da je izvuce. Bio je snažan u tom trenutku. Nije osećao njenu težinu. Izašao je iz kanala i nije osećao hladnoću. Harfu je držao ispred sebe. Ponovo je seo kraj zida. Stavio ju je između kolena i pokušao da osluškuje. I lišće se pomeralo po trotoaru skripeni svojom suvoćom. Pritisnuo je uho na harfu. Ništa se nije čulo. Duvao je vetar još uvek isto. Pritisnuo je uho još jače i osetio kako mu se niz vrat cedi blato. Blato — ništa više! Da li je zadržtao od hladnoće? Svakako da mu je bilo i hladno. Digao je glavu. Zvezde su mu prvo ličile na svetlucaju prašinu koja polako veje na oči. Odjednom je osetio da su duboko i daleko. Harfa je ćutala. Osetio je kako je vetar oko njega suv i prazan. Prvi put je osetio da ovdje sedi sasvim sam. Da su zvezde svojom daljinom strašne i nedokučive. Sam!

Ustao je i uputio se niz kanal. Harfa je ostala mrtva i kraj zida. Nešto vreme ga je pratila svetiljka i onda je sasvim nestao u mraku.

ONA I NOĆ

ILI PEJZAZ IZ SNA

Ako ćete mi verovati
u ime moje buduće smrti
plavovitog doba godine
u ime jutarnjeg doručka
i večernje molitve
ja sam izgarao
za tom ženom iz predgrada
ja sam verovao
i nisam verovao
da su njeni poljupci
najskuplji u gradu
da se zbog njenog lica
radaju mirisni petrovci
da pod njenim prozorima
zanovića mesec
ako ćete mi verovati
u ime svega što živi
u ime onoga što je prošlo
i onoga što će doći
nju su posećivala stabla
nju su gledali anđeli i sunce
valjala se po njoj
zlatna raž i vukovi
umesto subote
između njenih golih dojki
osvanjivala nedelja
ako ćete mi verovati
ako ćete mi verovati
u ime voća na stolu
u ime zvezda na nebu
ona je svakim svojim
pogledom i pokretom
zadržavala strah mladim
iz moje ulice
zbog nje
nek se obnove uspomene
i ustanu mrtvaci
zbog nje
nek se spoje obale sunca
i progovori tama
ako ćete mi verovati
zbog nje
ja bih najviše voleo
da sam drvo pod koje seđa
voda u kojoj se kupva
noć sa kojom sigurno spava.

REC I

I

Leto, jesen, zima.
Tri reči za pesmu.

Sunce, oči, pejzaž.
Molitva za slepa.

Ovde leži Marko.
Epitaf za spomenik.

Pojava plavog i zlatnog.
Radost pred ručak.

Treba izmisliti još nešto
Da bismo videli zvezde.

Leto, pejzaž, zlato.
Predeo presađen u večnost.

II

Ona to u senci gloga
Noć i smu oponaša.

Ona to okom i usnom
Svetlost pali i gasi.

Ona to, ona pred veče
Samo zbog nekog ko je volio.

Prostor u crveno boji.
Mesečinu u dva rebra odeva.

A samo da vidi oko znano.
A samo da vidi oko znano.

III

Volim i ljubim
Vreme uteđeno.

Prostore pokošene
Tugom zvezda u krvi.

Zovem i molim
Sjaj za oko, reč za stib.

Ob, ob, da, da
Zatvoren, u pesmu zavok.

Pojavom prijatelja
Prevariden bol.

Volim i ljubim.
Zovem i molim.

Sunce, rebra, rosu.
Ponovo, ponovo, ponovo.